

Полово предавана болест е всяко заболяване причинено от инфекциозен причинител (вирус, бактерия или паразит), което се разпространява между хората при полов контакт (вагинален, орален и анален секс). Болестите предавани по полов път са известни на света от дълбока древност, наричани са още Венерически – на името на богинята на любовта, която римляните нарекли Венера. Групата на полово предаваните заболявания включва класическите венерически болести Сифилис и Гонорея, но заедно с тях и относително нови сексуалнотрансмисивни заболявания – Кандидоза, Хламидиоза, Трихомоназа, Генитален херпес, Генитални брадавици, СПИН, Хепатит В и др.

Източник на тези инфекции е болният човек, а основният механизъм на предаване е директният контакт при полов акт. При част от половопредаваните заболявания заразяването може да стане по кръвен път, т.е. при нарушаване на кожата повърхност (кръвопреливане, инжектиране, татуировки и др.). По данни на Световната Здравна Организация (СЗО) всяка година се откриват приблизително 250 милиона нови случаи на болести предавани по полов път. Наблюдава се тенденция за увеличаване на новите сексуално предавани болести: хламидии и вирусни инфекции.

Класически венерически заболявания

Сифилис (Луес)

Сифилисът е сексуалнотрансмисивно заболяване, чийто причинител е бледата трепонема или спирохета, която е открита през 1905г. от Шаудин и Хофман. Година по-късно Васерман въвежда изследването, с което се установява заболяването и то носи неговото име. Колкото устойчива е тази трепонема в човешкия организъм, където се размножава десетки години, толкова лесно и бързо загива във външната среда. Заразяването става по полов път в 90% от случаите и трансплацентарно – от майката на плода. Първите прояви са незначителни и снищо не алармиращи тежките последици, които причинява сифилиса. Сифилисът протича в три стадия.

Първи стадий – периода от заразяването до появата на окръглена, неболезнена язвичка(твърд шанкър) обикновено по половите органи, с големина от лещено зърно до нокът, с медено червен цвят, плътна в основата с гладки ръбове. Тази язва се появява

за период от три-четири седмици. 7 до 10 дни след това се наблюдава увеличение на най-близките лимфни възли, които никога не нагнояват. Дори и без лечение язвата и лимфните възли изчезват до няколко седмици, но всъщност не настъпва излекуване, а инфекцията прониква се по-дълбоко в организма.

Втори стадии – характеризира се с появата на червен обрив по тялото, най-често по страничните части на гръдния кош без сърбеж между втория и четвъртия месец от заболяването. Наблюдават се пъпковидни обриви на границата между косата и челото, които оформят дъга (короната на Венера). Рядко обривите са под формата на малки цирейчета. По половите органи се появяват кондилони. В този период сифилисът е най-заразен поради многобройните обриви и голямото количество трепонеми в тях. Употребата на презервативи не може да предпази от зараза. Всички описани прояви изчезват напълно до един два месеца. Настъпва период на безсимптомен или латентен сифилис, при който болестта не дава никакви признаци.

Трети стадии – настъпва няколко години след заразяването, ако до тогава болният не се е лекувал или лечението е било неправилно. Развиват се тумороподобни бучки с големина на орех или яйце (сифилистични гуми), които нарастват и се разпадат, като образуват кървавогнойни язви. В този стадии настъпват трайни увреждания на сърцето, мозъка и други жизненоважни органи.

Вроденият сифилис причинява преждевременно раждане и тежко увреждане на органите на плода.

Гонорея (Трипер)

Гонореята се причинява от бактерията *Найсерия Гонорее*, която паразитира в епителните клетки на пикочо-половата система. Бактерията отделя токсин, който уврежда клетките и ги излющва. Размножава се много бързо приблизително за 15 мин. Първите симптоми се появяват от 3 до 10 дни след заразяването. Проявите на заболяването при мъжете и жените са различни:

- при мъжете – парене при уриниране, изтичане на гноен секрет от уретрата, гонореята пренесена при орален секс може да причини гонококова ангина. Един от десет заболели може да не проявява тези оплаквания.

- при жените – гонорейта се разделя на долна и горна, като за граница служи външния отвор на канала на маточната шийка. При жените с инфектиран партньор бактериите се населяват в уретрата и канала на маточната шийка. Те са първичните огнища на инфекцията при жената. От тях вторично се инфектират или заразяват жлезите разположени около входа на влагалището.

В 20% от случаите инфекцията преминава в горната гонорея, т.е. възпаление на маточната лигавица, маточните тръби до възпаление

на органите разположени в малкия таз (тазововъзпалителна болест).

Долната гонорея протича като остро и хронично възпаление на уретрата и жлезите около входа на влагалището. В 80% от случаите протича с неясно изразени симптоми (засилено гноевидно влагалищно течение и болко при уриниране).

Горната гонорея се проявява с драматична симптоматика на остро възпаление на маточната лигавица, маточните тръби и малкия таз:

-постепенно засилване на острата болка в малкия таз

-гадене, повръщане, диария

-повишаване на температурата до над 39 градуса

-коремът е болезнен при преглед между срамната кост и пъпа – гноевидно течение от канала на маточната шийка

Най-честите осложнения са срастванията водещи до невъзможност на яйцеклетката да

се срещне със сперматозоида (сраствания на маточните тръби) и едно от най-опасните за живота – извънматочна бременност.

СПИН

(Синдром на Придобита Имунна Недостатъчност)

СПИН се причинява от вирус на речен ХИВ (Човешки Имунodefицитен Вирус). Открит е през 1983г. едновременно от двама учени, французинът Монтание и американецът Гало. Клетките, които атакува са макрофагите, белите кръвни клетки и Т хелперите. Особено при заразяването е, че вирусът в началото не причинява продуктивна инфекция на заразената клетка, т.е. не се копира хиляди копия докато клетката умре. Чрез специфичен ензим вирусът внедрява своята генетична информация и остава прикачен в клетъчния геном. Така всеки път, когато се дели, засегнатата клетка дава начало на клетки с прикачена вирусна РНК. Това може да продължава години докато внезапно, поради все още неизяснени причини, генният материал на вируса се активира, напада и унищожава имунните клетки. Организмът става жертва на инфекции причинени от микроорганизми, които по принцип не причиняват заболявания при нормално действаща имунна система. Начин на заразяване – инфекцията се предава по полов път, чрез кръвопреливане, трансплацентарно (от майката на бебето). Половото предаване става при сексуален контакт между мъж и жена и между мъже (хомосексуалисти). Хората употребяващи венозни наркотици, използващи една и съща игла (вирусът се намиора в телесните течности). От майка на бебе ХИВ вирусите преминават през плацентата и възможността за заразяване е 25 до 50% при серопозитивни майки. Трансплацентарно заразените деца живеят най-много до 2 год. възраст. Тъй като вирусите се намират в телесните течности (кръв, урина, сперма, влагалищен секрет, слюнка, сълзи и гръбначномозъчна течност) заразяването може да стане, когато те влязат в контакт с наранена кожа или лигавица. Процентът на вирусите в слюнката и сълзите е малък, затова опасност от предаване на СПИН чрез битов контакт не съществува.

Въпреки че честотата на предаване на СПИН е най-голяма при кръвопреливане, днес всяка банка кръв се изследва за СПИН, така че рискът от заразяване е минимален.

Най-висок риск за заразяване с ХИВ е половия контакт и употребата на общи игли при наркозависимите.

Според френският изследовател на СПИН Люк Монтание СПИНът протича в четири стадия:

Първи стадий – първична инфекция, водеща до образуване на натителя срещу вируса.

Втори стадий – безсимптомно вирусноносителство. То може да трае 10 и повече години. Въпреки отсъствието на симптоми заразеният разпространява вируса.

Трети стадий – слаби и умерени симптоми. Повтарящо се увеличение на лимфните възли по различните части на тялото, съпроводено с нощни изпотявания, висока телесна температура, диария, загуба на телесна маса.

Четвърти стадий – изяви симптоми: висока температура, умора, анорексия, гадене, поражение на нервната система, злокачествени заболявания (саркоманакаптози – рак на кожата, неходжкинови лимфоми). Най-често се развиват пневмонии причинени от микроорганизми неводещи до заболяване при здрава имунна система, менингити, херпес вирусна инфекция обхващаща цялото тяло, кандидомикотичен сепсис. Диагнозата се поставя чрез тест за ХИВ антитела и клинични показатели – анемия, възпаление на лимфните възли, намаление на Тклетките.

Вирусът има способност много бързо да се променя, това създава проблеми при опитите за изработване на ваксина срещу него. Лечение за СПИН все още не е открито.

Картата показва броят на живеещите с HIV вируса в края на 2004 г. 2,6 милиона от тях са деца под 15 годишна възраст.

Генитален херпес

Гениталният херпес представлява полово предавано заболяване HSV II (херпес симплекс вирус тип 2) и засяга лигавицата на половите органи и разположената в съседство кожа. Боледуват и двата пола. Единствен източник на инфекцията е човекът. Веднъж възникнала инфекцията се запазва за цял живот. Инкубационният период трае от 2 до 7 дни, изразява се с парене, сърбеж и поява на групирани мехурчета върху зачервена кожа, които са изпълнени с бистра течност, лесно се пукат, при което се образуват ранички. В някои случаи се наблюдава повишена температура и обща отпадналост на организма. Изброените симптоми обикновено изчезват до 10 – 14 дни без да остава белег. Заобляването преминава в латентна фаза. Вирусът се установява в нервните ганглии (струпване на нервни клетки в близост до гръбначния мозък), липсват симптоми и оплаквания. При определени условия: стрес, инфекциозни заболявания, полов контакт, менструално кървене при жените и други, вирусът се активира и намира изява. При мъжете локализацията е върху половия член. Няма лечение, използват се медикаменти за облекчаване на оплакванията.

Хепатит В

Хепатит В е инфекциозно заболяване засягащо черния дроб, неговия причинител е вирус тип В (HBV). Открит е през 1967г. от д-р Блумберг който го е нарекъл Австралийски антиген (HbsAg) . За своето откритие Блумберг получава Нобелова награда.

3 до 6% от населението на Земята е заразено с вируса на Хепатит, което го прави най-разпространената вирусна инфекция. Нарича се още " тихият убиец", тъй като е отговорен за смъртта на над един милион души годишно.

Заразяването става при:

- Контакт с кръв: стоматологични процедури, кръвопреливане, използване на заразени игли, татуировки и др. Разпространението на вируса става много лесно тъй като е достатъчно 0.001 мл кръв.
- По полов път: полови контакти със заразен партньор без използване на презерватив.

- От майка на бебе – трансплацентарно. Заразяване на бебето от майката става по време на бременността. В повече от 90% от случаите вроденият хепатит е хроничен.

Инфекцията може да протече остро и хронично. В 2/3 от случаите липсват особенни оплаквания. Само при 1/3 от заразените след изтичане на инкубационния период (от 1 до 6 месеца) се проявяват класическите симптоми на хепатита:

- Пожълтяване на склерите и кожата.
- Потъмняване на урината (цвет на бира) и изсветляване на изпражненията.
- Болки в ставите и крайниците
- Гадене, повръщане, диария и др.

В някои случаи острия хепатит може да доведе до нарушения в кръвосъсирването или мозъчно увреждане. Хронично болеста протича незабелязано, без симптоми и може да доведе до цироза на черния дроб и рак. Когато заболяването е продължило повече от 6 месеца и в изследванията се открива австралийския антиген, се говори за хроничен хепатит.

Нормалното възстановяване е 6 месеца, след което се провеждат специфични изследвания за HbsAg, ако се открият антитела срещу него това показва оздравяване.

До 25% от хронично болните умират от рак на черния дроб или чернодробна недостатъчност.

Хламидиоза

Хламидиалната инфекция предавана по полов път се причинява от Хламидия трахоматис. Хламидиите заемат междинно място между вирусите и бактериите, те са вътреклетъчни паразити (живеят в живи клетки). Входно огнище на инфекцията е пикочополовата система на мъжа и жената. Заразяването става чрез полов контакт с инфектиран партньор. Инкубационният период е от 7 до 14 дни. Хламидиозата може да

протече по 3 различни начина:

1. Хламидията се размножава активно, появява се течение и парене при уриниране. Възпалението засяга маточната шийка при жената и уретрата при мъжа.
2. Отсъстват каквито и да е оплаквания, инфекцията се предава на половия партньор.
3. Хламидията се размножава бавно, безсимптомно и може да се активира от различни дразнителни фактори.

И при двата пола голям процент от заразените са без оплаквания, това всъщност е причината за широкото разпространение на хламидийната инфекция.

Хламидия трахоматис при жените подобно на гонореята се разделя на горна и долна. Общите симптоми са жълтеникаво влаглищно течение, болезнено и често уриниране, парене и сърбеж в областта на външните полови органи, болко при полов контакт, неправилни кръвотечения (извън менструалния цикъл). В 30 до 50% от случаите заболяването е без симптоми и само при специфично изследване се откриват гнойни "нишки" в секрета и оток на тъканите причинен от възпалението.

При мъжете инфекцията засяга пикочо половата система под формата на негонококово възпаление на уретрата.

Хламидия трахоматис може да се предаде от майката на бебето по време на раждането и да доведе до конюнктивит (възпаление на очите) и пневмония, които са изключително опасни в тази възраст. Хламидийната инфекция е най-честата причина за придобита слепота в света. Заболяването води до сраствания не само в пикочополовата система, но засяга и съседните органи. Срастванията имат нишковидна форма – сраствания тип "антени". Те се откриват при специфични изследвания. Последиците от заболяването са:

-нарушаване на възможността за създаване на поколение

-извънматочна бременност и др.

Кондиломи

Острите кондиломи се причиняват от човешкия папиломен вирус(HPV). Те се предават по полов път и засягат и двата пола. Инкубационният период на заболяването е средно около 3 месеца. Поради относително дългия период от заразяването до проявата на първите симптоми и факта, че в някои случаи при жените се развиват кондиломи на вътрешните полови органи(валгалище и маточна шийка), където не се виждат с просто око, острите кондиломи се предават лесно при полов контакт, ако не се използват предпазни средства(презервативи). За възникване на заболяването освен заразяване с вируса са необходими и патологично засилена влажност, охлузване на епителните клетки и по-висока локална температура. Кондиломите представляват неболезнени образувания наподобяващи брадавици, по-често имат неравна зърнеста повърхност, бледо розов цвят, мековати и множествени. В някои случаи могат да достигнат големи размери и отстраняването им става само оперативно. Появата на заболяването е съпроводена с влагалищно течение с неприятна миризма, причинена от съпровождащите кондиломите други инфекции. Острите кондиломи при жените се разполагат около влагалището (по големите и малките срамни устни) във входа на влагалището, уретрата, маточната шийка и около ануса. При мъжете се локализируют в основата на главичката на пениса и уретрата. Изключително опасно е засягането на маточната шийка, тъй като HPV инфекцията е рисков фактор за развитие на рак на маточната шийка. Наскоро бе открита ваксина срещу HPV, която се препоръчва за младите момичета, с цел предпазване от последиците HPV инфекцията.

Кандидоза

Днес кандидомикозата е едно от най-разпространените възпалителни заболявания предавани по полов път. Причинителят *Candida albicans* /кандида албиканс/ е широко разпространен в природата и може да бъде открит в тялото на всеки човек. Попада в него най-често през храносмилателната с-ма /гъбите се намират по повърхността на богати на захари плодове. Поселяването на влагалището с кандидата става по два пътя – автогенен (нахлуване на гъби по съседство от ануса) и екзогенен (гъбите се внасят от инфектиран сексоален партньор). Самото попадане на патогенни гъби във влагалището все още не е заболяване, те могат да бъдат елиминирани от защитните му механизми и въобще да не възникне заболяване. При определени условия гъбичките се размножават усилено и заразяването се превръща в инфекция. Развитие на гъбична инфекция зависи от редица разнообразни фактори

1. неспазване на добра лична и сексуална хигиена.
2. широкото разпространение на антибиотичната терапия – продължително лечение с антибиотици.
3. прием на хормонални препарати.
4. редица общи заболявания като: захарен диабет, затлъстяване и др.
5. бременността предразполага към развитието на влагалищни инф. причинени от гъбички.
6. Намален общ имунитет, употреба на медикаменти, които потискат имунитета, при имунодефицитни състояния – СПИН.

Кандидозата засяга и двата пола. При мъжете често протича безсимптомно, поради тази причина те лесно я предават на сексуалните си партньори.

Метаболитните продукти на гъбите причиняват възпалителен процес – оток и излющване на епителния пласт на влагалищната лигавица. Според протичането се различават остри и хронично повтарящи се микотични възпаления.

Остра форма: освен влагалището и неговия вход са засегнати и външните полови органи, най-честите оплаквания, за които съобщава болния са:

-силен сърбеж по половите органи

-болка при уриниране /попадналата върху възпаления участък урина причинява парене и болка/

-засилена влагалищна секреция с миризма на “вкиснато”. Млаките срмни устни са оточни и зачервени, при преглед влагалищните стени са огнено червени и по тях се наблюдават белезникави налепи с вид на сметана, при отстраняването на някои от тях може да се появи кървене.

Хронична форма на възпалението:

оплакванията са- засилено влагалищно течение с променлив сърбеж, обикновено те се

засилват около менструация или след полов контакт.

При мъжете най-често се проявява с контактни възпаления на половия член/преходен сърбеж и зачервяване на главичката на пениса и препуциума след полов контакт/.

Диагнозата се поставя от специалист на базата на оплакванията и микробиологично изследване. Лекуват се и двамата партньори с противогъбични медикаменти.

Трихомоназа

Трихомоназата принадлежи към болестите предавани по полов път. Нейният причинител трихомонас вагиналис /*trichomonas vaginalis*/ е изключително неустойчив на ниска и висока температура, слънчеви лъчи, контакт с обикновена вода. Извън полово заразяване е възможно само при жената и то при много лоша интимна хигиена. Причинителят трихомонас вагиналис е едноклетъчен зоопаразит, открит през 1836г. от парижкия анатом Алфред Донне. Паразитът има крушовидна форма, притежава ядро и 4 свободнодвижещи се камшичета, които му осигуряват голяма двигателна активност – извършва постъпателни и ротационни движения около оста си.

При метаболизма му се отделят токсични за влагалището продукти, които предизвикват възпаление. Освен във влагалището паразитът може да живее и да се развива в уретрата.

Инкубационният период е от 4 дни до 3 седмици.

Трихомоназата при мъжете протича като възпаление на уретрата (уретрит) в хронична форма, като постепенно обхваща пикочополовата система. Често липсват оплаквания или слабо изразени болко и сърбеж. Характерно е воднисто, пенесто, млекоподобно секретоотделяне от уретрата.

При нелекуване може да доведе до нарушения във половата и оплодителната функция при мъжа (води до сраствания).

При жената инфекцията протича като трихомонален колпит (възпаление на влагалището), често без силно изявиени симптоми. Оплакванията варират в широк диапазон – от лек дискомфорт, парене, сърбеж по външните полови органи, до болка във влагалището и долната част на корема, особено изразени при полов контакт.

Обикновено болните се оплакват от засилен воднист секрет с неприятна миризма, влагалищното съдържимо е обилно с жълтозеленикав цвят и множество дребни мехурчета “газирано влагалищно съдържимо”.

Диагнозата се поставя от специалист въз основа на оплакванията и специфични изследвания. При наблюдение на влагалищното съдържимо под микроскоп се виждат движещи се трихомони.

Лечението се провежда и от двата партньора, като при жената, освен през устата се поставят и медикаменти във влагалището.

При неправилно лечение се получава ефект на ‘пик пок’ прехвърляне на инфекцията. Заболяването уврежда репродуктивните органи на жената.

Гарднерела вагиналис

Гарднерела вагиналис е най-честият причинител на бактериални инфекции предавани по полов път. Открита е пре 1955г. от Гарднер. Бактериата е анаероб (размножава се в отсъствие на кислород). При засилено размножаване на бактерията се наблюдават следните оплавания:

- поява на сивкаво, воднисто течение с остър мирис на развалена риба, най – често след

полов контакт поради химична реакция. При мъжете заболяването много рядко се среща, но те са преносители на бактерията.

Мек шанкър

Мекият шанкър се причинява от бактерия наречен Хемофилус дюкрей. Инфекцията се предава по полов път, засяга както мъжете така и жените. От заразяването до появата на първите симптоми минават от три до десет дни. В областта на половите органи се появява подутина, която постепенно се превръща в болезнена язвичка, често пъти язвичките са няколко. Появата им е съпроводена с увеличение и болезненост на лимфните възли намиращи се наблизо.

Срамни въшки (Фтириаза)

Срамните въшки са паразити с жълтосив цвят и дължина 2-3мм. Прикрепят се към окосмената част на половите органи, но могат да обхванат и други части на тялото, където има окосмяване (подмишниците, гърдите и миглите). Предизвикват сърбеж и зачервяване на кожата. Те снасят яйцата си в долната трета на косъма. Лекуват се със специални медикаменти за намазване.

Рискови фактори предразполагащи към заразяване с половопредавани заболявания

- Сексуална (полова) активност в ранна възраст преди завършване на половата зрялост.
- Повече от един полов партньор.
- Неупотреба на предпазни средства при полов акт (презервативи).
- Случайни полови контакти.
- Употреба на алкохол и наркотични вещества.
- Непознаването на полово предаваните болести и усложненията, които те предизвикват

Няма лице ,група, пол или раса, които да са застраховани от заразяване със

сексуалнотрансмисивни заболявания, затова е необходимо възпитание и адекватно поведение. Познаването на полов предаваните заболявания има голямо значение, тъй като те засягат огромен брой предимно млади хора. Някои от тези болести водят до нарушаване на възпроизводителните функции на организма, уврежда плода и новороденото дете, други сериозно нарушават здравето и водят до смърт. Недопустимо е да се жертва човешки живот поради невежество и лекомислие.

Защо избрах темата болести предавани по полов път?

Избрах темата за болестите по полов път или така наречените венерически заболявания, защото смятам че нашето поколение трябва да е добре запознато с тях, с опасностите, които крие всеки полов контакт. Ние трябва да знаем, че развиващата се сексуалност е нормална и присъща за здравия човек. В периода на полово съзряване е изключително важно да сме запознати с рисковете, които поемаме при безразборните полови контакти с различни сексуални партньори без предпазни средства. Поради ниската сексуална култура се увеличава броя на семействата, които не могат да имат деца, при голям процент от тях се откриват усложнения от инфекциозни заболявания предавани по полов път.

СПИН инфекцията е новата чума, която все още няма лечение и взема все повече човешки жертви.

Най-важното е никога да не си помисляме «на мен това не може да ми се случи».